

תמורה כב כג

שבת תשעה באב

1. ספר יד בנימין

במשנה ולא חטאת כו' ושאזדה ונמלאת זע"מ אם משכפרו הצעלים חמות.
מפרש"י מוכח דגרסי' אם "כיפרו" הצעלים
ומיירי שנמלאת קודם כפרה ואפי' לרבנן
דס"ל (לקמן כ"ג:) דאין חטאת מתה אלא
באזדה בשעת כפרה אצל אזדה בשעת

הפרשה רועה/מ"מ הכא דאיכא חרתי לריעותא
גם אזדה וגם זע"מ מודה רבנן דמתה.

אבל דעת החוס' איפכא דריבוי ריעותות
מציאות לידי רעי' ולא לידי מיתה,
ומיירי בלחמ' לרבנן שנמלאת לאחר כפרה,
ונקט זע"מ לרבותא דזע"ג דאיכא עוד
ריעותא אפ"ה מתה, (ומ"מ גם לדעת החוס'
גרסי' אם כיפרו שהרי לרבי מיירי אפי'
נמלאת לפני כפרה), ודעת הרמב"ם ז"ל
זפ"ד מפסוקה"ק הל' ח' כדעת החוס'
וכמש"כ בלח"מ שם, ומש"כ הר"מ בלשונו

2. תוספות תמורה דף כא/ב

ושאבדה ונמצאת בעלת מום - פרש"י ואפילו לרבנן דאמרי לקמן ופליגי עליה דרבי דאין חטאת מתה אלא בשנמצאת אחר שנתכפרו הבעלים בהא מודו הואיל ואיכא חרתי לריעותא דאבדה ונמצאת בעלת מום ולהכי נקט בעלת מום דאי תמימה הואיל ונמצאת קודם כפרה אפילו כיפרו בעלים שוב באחרת רועה עכ"ל ולא נהירא דמשמע לפירושו דריבוי ריעותא מביאין אותה למיתה ואדרבה סוגיא דשמעתין משמע דריבוי ריעותא מביאין אותה לידי רעייה דאמר רבא בגמ' אבודת לילה לא שמה אבודה פ"י ואינה מתה אלא רועה ...
לכ"נ לפרש דנקט בעלת מום לרבותא דמהו דתימא הואיל ואיתרבו כל כך דאבודה ובעלת מום הויא לה כאבודת לילה ורועה קמ"ל דאפ"ה מתה:

3. הגרי"ז על מסכת תמורה דף כא ע/ב

במשנה ושאבדה ונמצאת בעל מום, ופרש"י (בד"ה תמות) ואפילו לרבנן דאבודה בשעת הפרשה לא הוי אבודה מ"מ בתרתי לריעותא מודו רבנן, ויל"ע דברגמ"ה לעיל (דף ט"ו ע"א בד"ה ולא קשיא) כ' כאן באבודה ונמצאת בשעת הפרשה שניה קודם הקרבה הואיל ואיזו שירצה יכול להקריב הילכך אין מתה שניה אלא רועה, וא"כ מבואר ברגמ"ה דלכן רועה משום דיכול להקריב איזה מהן שירצה, וצ"ל דבאמת מצד הלכה דאבודה לא נאמר דוקא אבוד בשעת כפרה אלא הא דאמרין דאבודה בשעת הפרשה רועה הוא משום דכיון דנמצאת קודם כפרה והיה יכול להקריבה פקע דין מיתה, וזהו שכתב רש"י דנמצאת בעל מום או עברה שנתה א"כ אינו יכול להקריבה וליכא הטעם דיכול להקריב איזה שירצה לכן ימות דמצד הלכה דאבוד לא נאמר דוקא אבודה בשעת כפרה, אלא צ"ע קצת דהא יכול להקריבה על ידי פדיון ויקריב דמיה דהא גם במעות חטאת איכא החילוק בין נמצאת קודם כפרה וע"כ דיכול להקריב דמיה על ידי פדיון א"כ גם בבעל מום נימא כן, והא דמבואר בתוס' דנקט ונמצאת בעלת מום לרבותא דלא הוי כמו אבודת לילה צ"ע דהא ניחא אם נפרש אם משכיפרו הבעלים היינו דנמצאת לאחר כפרה וא"כ אבודה הוי דוקא לאחר כפרה וא"כ כיון דנמצאת בע"מ הו"א דל"ה אבוד כיון דאבוד הוי דוקא בשעת כפרה וא"כ הא כבר היתה בעלת מום לפני כפרה, אבל הא דבתוס' (בד"ה אם כפרו הבעלים) מבואר למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ולרבי הפירוש דנמצאת לפני כפרה וא"כ לרבי לא הוי חידוש בהא דהוי בעלת מום דהיא נאבדה קודם ומהני אבודה בשעת הפרשה לבד, ואפשר לומר דהא בעלת מום א"א לדעת דאפשר דהיתה בעלת מום גם קודם שנאבדה, [והא דמבואר במעילה (דף י' ע"ב) בשיטמ"ק (אות ט"ז) דלא דמי לאבודת לילה דאינה ראויה לשום הקרבה אבל בעלת מום מ"מ קדמה קדו"ד, וצריך להגיה קדשה קדו"ד וכן מבואר לפנינו משום דלדמי חזיא]:

4. שטמ"ק אות יד

5. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יט

ט) ומדברי הש"ס גיטין (כ"ח ע"ב) דאמרינן אבל בחטאת אימא לא ליעייל חולין בעזרה מוכח דחטאת שמתה בעליה חולין היא ואית בה משום חולין בעזרה והיינו כהת"י יומא שהבאנו לעיל (סק"ב) דחטאות המתות חולין הן וכן לפמ"ש רש"י ז"ל בתמורה ר"פ וולד חטאת (דף כ"ב.) דאין נהנין אלא מדרבנן אך מהירושלמי נדרים (פ"א ה"ג) מוכח דלאו חולין גמורים הם דאמרינן שם על מתני' כאימרא כדירים ר"ל אמר כאימרא כוולד חטאת ע"ש ומוכח דאף וולד חטאת דלמיתה אזלא הוי ג"כ דבר הנדור ויכול להתפיס בה אלמא איכא עליה איסור הקדש מדאורייתא ונראה מזה דס"ל להירושלמי דאסורים בהנאה מדאורייתא:

6. מרומי שדה מסכת נזיר דף כד עמוד א

תוס'. ד"ה דמי חטאת כו', ולא נהנין מאותן מעות מדרבנן כו'. אמת שכן פירש"י ג"כ בתמורה דף כ"ב, אבל תמוה אמאי אינו אסור בהנאה מן התורה מתרי טעמי, חדא שהיא קדושה ואיסור הנאה שבה אינה יוצאה אלא בזריקת הדם, כמו שפירש"י בקדושין דף נ"ז ב' בד"ה מה שלי בשלך אסור עיי"ש. שנית שהרי הללמ"ס שימותו, וא"כ הוויין כשור הנסקל שאסור בהנאה. מיהו זה יש ליישב, דרש"י אזיל לטעמיה דס"ל כשי' ר"ת דשור הנסקל אינו אסור בהנאה מחיים. אבל קושיא ראשונה חזקה היא. ומלשון רש"י במעילה דף י' ב' בד"ה לא נהנין משמע, דלענין תשלומים קאמר לא נהנין מדרבנן, דמדרבנן אם נהנה צריך לשלם קרן, וכדאי' שם דף י"ב דאיכא מעילה דרבנן. ואולי גם התוס' כיוונו לכך, דכיון דתנן לא מועלין משמע לא נהנין קאי על תשלומין כמו במעילה. ומשו"ה כתבו שהוא מדרבנן, ומכ"מ צריך עיון:

7. רש"י תמורה דף כב/א

ואם עד שלא כפרו הבעלים - אתרוייהו קאי כלומר כל זמן שלא כפרו הבעלים שלא רצה להתכפר באחרת:

8. תפארת ישראל - יכין מסכת תמורה פרק ד

ט) אם עד שלא כפרו הבעלים. נמצאת [ולרש"י הנ"ל סי' ה' מיירי שלא רצו להתכפר באחרת, ותמנהני מאד וכי ברצונו תליא לעבור על לאו ועשה] ר"ה ד"ו א' [להשהות קרבנו, והרי גם דבחטאות אין ממשכנין [כספ"ה דערכין] אפ"ה בחטאת נזיר שאינו בא לכפרה חיישינן שיששהו וממשכנין, ומכ"ש הכא שאומר בפירוש שיששהו, ואפשר שלא יומם כלל, ולא יתכפר לעולם וצריך לדחוק דמיירי שאומר האדם שירצה להשהות מלהביא קרבנו עד קודם שיעבור על בל תאחר, דאולי תומם חטאת זו מקודם]:

9. דף על הדף תמורה דף כב עמוד א

בגמ': אמר ריש לקיש, חטאת שעיברה שנתה רואין איתה כאילו עומדת בבית הקברות ורועה. כותב הגאון ר' צבי פסח פראנק זצ"ל: הקשה הגאון ר' יעקב קלמס זצ"ל, דריש לקיש עצמו סבירא ליה לעיל (דף ט"ז ע"ב) דנאמרו רק ארבעה חטאות מתות, ורק נסתפקו איזו האחת שרועה, ולכן אמרו חמשה חטאות מתות, ואי חטאת שעיברה שנתה אינה מתה אם כן חסר אחת מהארבעה וצ"ע.

10. חידושי הגרי"ז מסכת תמורה דף כב עמוד ב

שם, בגמ' אבידה ולא גנובה אבידה ולא גזולה, יש להסתפק אם הכוונה שהיא אבודה ממנו ממש שהוא אינו יודע היכן היא רק כיון דהאיבוד היה ע"י גניבה וגזילה אין זה אבודה, או דילמא דבכה"ג ודאי מקרי אבודה אלא דאיירי שידוע שהיא אצל הגנב אלא דמ"מ כיון דאינו יכול ליקחה ממנו הו"א דגם זה מקרי אבודה ועל זה קמ"ל דצריך דתהא אבודה ממש, ואיבוד דגניבה וגזילה לא הוי איבוד, וצ"ע.

11. שפת אמת מסכת תמורה דף כב עמוד ב

שם וכ"ש אבודה מן הרועה ולא אבודה ממנו לכאורה קשה אם לא אבודה מן הבעלים למה הפרישו קרבן אחר וזה וודאי אין לומר דאפי' א"כ אבודה גם מן הבעלים מ"מ כיון דבתחלתה היתה אבודה רק מן הרועה הוי כמו תחלת אבודה בלילה לרבא דז"א דכיון דעיקר אבודה בבעלים תלוי א"כ התחיל האבודה רק כשנאבד מן הבעלים ומעיקרא לא ה' בכלל אבודה כלל ולא דמי לאבודת לילה וזה ברור אלא נ"ל דנ"מ אם ה' אבודה מן הרועה בלילה ולא מן הבעלים ולמחרת אבודה מן הבעלים והפריש קרבן אחר א"כ אי אבודה מן הרועה הוי אבודה הכא לאו אבודה היא כיון דהתחיל בלילה אבל השתא דאבודת הרועה לא הוי אבודה א"כ למחרת כשה' אבודה מן הבעלים שפיר הוי אבודת יום ותמות כנ"ל:

12. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת תמורה דף כב עמוד ב

אבודה מרועה ולא אבודה ממנו. השפת אמת מקשה דכיון דאינה אבודה ממנו איך יתכן שהבעלים הלכו ונתכפרו באחרת. ותירץ דאיירי באבדה בלילה מהרועה וביום אבדה גם ממנו, וכיון שבלילה לא היתה אבודה ממנו חשיב עיקר אבידתה ביום ואזלא למיתה. ולי נראה דמיירי שהרועה סיפר לבעה"ב שאבדה החטאת והלך ונתכפר באחרת, ואח"כ נתברר לבעה"ב שלא היתה אבודה ממנו משום שמכירה בטביעות עין. ובע"כ צריך לפרש כך את דברי הגמ', דאל"כ מאי קמ"ל, פשיטא דאבידת

הרועה לבד לא חשיבא אבידה. אך לפי דברינו אתי שפיר דכיון דאף הבעלים סמכו על דברי הרועה ס"ד דחשיב אבודה גם ממנו, קמ"ל.

13. רש"י תמורה דף כב/ב

אליבא דמאן דאמר ... הוא דהוי הזבח כשר ...

14. שטמ"ק אות כה

15. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן לג

ב) בענין פסול דיחוי גרסינן בובחים (ל"ד ע"ב) מנין לחטאת שקיבל דמה בד' כוסות ונתן מתנה אחת מזה ומתנה אחת מזה שכולן נשפכין ליסוד ת"ל כו' יכול נתן ד' מתנות מכוס אחד יהו כולן נשפכין ליסוד ת"ל כו' ראב"ש אומר מנין לחטאת שקיבל דמה בד' כוסות ונתן ד' מתנות מכוס אחד שכולן נשפכין ליסוד ת"ל כו' ואמרינן שם דפלוגתייהו אי כוס עושה חברו דחוי או שירים ובתמורה (כ"ב ע"ב) איבעי לן אבודה בכוס מהו והיינו שקיבל דמו בב' כוסות ואבד אחד מהם ואליבא דמ"ד כוס עושה חברו דחוי לא תבעי לך כו' וכתב רש"י ז"ל ואבד האחד בשעת זריקת חברו כו' לא תבעי לך דודאי פסולה החטאת דהתם דכולהו לקמן הוא דהוי הזבח כשר אע"ג דהג' כוסות נשפכין לאמה דהא איתכשר בד' מתנות אבל הכא דאבד האחד כיון דאילו הוה קמן הוי דחוי לישפך לאמה השתא כי אבד הוי להו תרתי לריעותא כחטאת שעברה שנתה ואבדה והזבח גופא פסול עכ"ל **והשמ"ק שם תמה על רש"י ז"ל אמאי יפסל הזבח ע"ש אך ביותר יש לתמוה איך אפשר שיפסל כאן הזבח דהא למ"ד כוס עושה חברו דחוי אימתי הוי הדיחוי כשנתן כל הד' מתנות מכוס אחד ואז אי אפשר שיפסל הזבח דכבר הוכשר הזבח במתנה הראשונה דרק מתנה הראשונה מעכבת הד' מתנות מכוס אחד ואז אי אפשר שהוכשר איך אפשר לחזור ולהפסל** ואפשר היה לומר דאע"ג דבעלמא הדיחוי הוא רק לאחר זריקה שנתן מזה ולא נתן מזה אבל כאן שאבד הכוס השני כיון דאינו ראוי לתת ממנו הוי הדיחוי תכף וקודם הזריקה כבר הוא אבוד ודחוי ונפסל הזבח אך א"כ לפ"ז אפילו אם ימצא הכוס קודם זריקה ג"כ פסול הזבח כי כבר חל הדיחוי קודם זריקה אבל רש"י ז"ל לא כתב כן וכתב דמיירי שהיה אבוד האחד בשעת זריקת חברו וכתב הטעם דפסול משום דאילו הוי קמן הוי דיחוי לישפך לאמה כו' השתא כי אבד הוי תרתי לריעותא א"כ אין הדיחוי מחמת שאבד רק משום שלא נתן ונראה הטעם דבעינן דוקא שהיה אבוד בשעת זריקת חברו אבל נמצא קודם הזריקה אינו דחוי משום דכ"ז שלא עשה זריקה אינו דחוי דאפשר שימצא הכוס דהא קרבן שנאבד ונמצא קודם שנתכפר בקרבן אחר לכ"ז כשר ואפילו למ"ד בע"ח נדחין דאבוד אין זה דיחוי וא"כ ה"נ הכוס שנאבד כ"ז שלא זרק מהשני לא נדחה והדיחוי הוא רק כשזרק מהשני וא"כ כ"ז שלא גמר כל הד' מתנות לא נדחה הראשון דאם ימצא אז יוכל לתת ממנו ולאחר שגמר כל הד' מתנות ל"ש שיפסל אז הזבח כיון שכבר הוכשר במתנה הראשונה וצ"ע טובא:

אך גם לפי' השמ"ק שם בשם הר"י דהאיבעיא היא אם האי כוס שנמצא לאחר שנתן המתנות מחברו אם נשפך ליסוד או לאמה ג"כ יש לעיין תי"ל דהדם נפסל בהיסח הדעת כשנאבד ונראה דזהו טעמו של רש"י ז"ל שפי' דהאיבעיא היא לענין פסול הזבח ולא לענין אם לשפוך אותו הכוס ליסוד אך הר"י לשיטתיה אזיל שכתבו התוס' חגיגה (כ"א ע"א) בשם הר"י דאין היסח הדעת פוסל רק שהיה בידו והסיה דעתו אבל באבד ליכא פסול דהיסח הדעת והביאו שם ראייה לזה מההיא דשקלים (פ"ז מ"ג) דבשר הנמצא בעזרה דאיברים עולות חתיכות חטאות ומשמע דעולה תיקרב וחטאת תאכל ולא מיפסלא בהיסח הדעת ע"ש אך במתני' דשקלים שם תני בהדיא דלא כהתוס' דזה וזה תעובד צורתן ויצאו לבית השריפה ובירושלמי שם איכא פלוגתא דאמוראי בטעם דלא קרבי ור' יהושעיה קאמר התם דהטעם משום היסח הדעת ודייק מזה דהיסח הדעת טעון עיבוד צורה ור"י פליג עלה התם ואמר דהטעם דלא קרבי האיברים הנמצאים הוא משום חשש נותר ומש"ה טעון עיבוד צורה אבל משום היסח הדעת אין נפסלין ע"ש והיינו דסברת הר"י ז"ל הוא פלוגתא דאמוראי בירושלמי:

16. חזו"א סימן לה אות ה

והנה רש"י פ"י דלוי דחוי כו' דינו כנחכפרו בעלים וד' מאי כי"מ נזכר כלא נלא"כ דחוי כו', שפ"י דלוי יש כוס הכבוד דין חמות מפסל בקרבן דלוי אפשר בקרבן אחד מקלחו חטאת כשרה ומקלחו עפ"י חמות, ולכא שפי' תי' נטיל כ"ס ד' דריבוי ריעותא מפלותא נלא"כ דכ"י אי דחוי כו' אין כאן דין חמות, ולי שריס כו' יש כאן דין חמות, ולי' נמי דלוי דינו כחמות פסול בקרבן וכמו שפ"י דלוי' למאי נפקותא אי דחוי כו' או יש בו דין חמות.

17. רש"י מסכת תמורה דף כב עמוד ב

במשנה המפריש מעות לחטאת ואבדו והפריש כו' עד שנמצאו הראשונות כו'. **עיין מה שכתבתי בראש השנה (ה ב) מדוע לא נאמר דהשניים הוו כהקדש טעות. ועל מה שתירצתי שם משום דהוה כנוולד.** לכאורה יש סתירה לזה מב"ק (ס"ד קי) דפריך שם על אביי דאמר אדעתא דהכי לא יהיב ליה. מחטאת ואשם שמתו בעליה ליפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפשרה. אבל י"ל דפריך אליבא דר"א דס"ל דפותחין בנוולד. אמנם עכ"פ למדנו משם ישוב לקושייתינו. משום דהלכתא גמירי להו: שם

18. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת תמורה דף כב עמוד ב

משנה. ר' אלעזר בר"ש אומר וכו'. ראב"ש מחדש חידוש גדול שבהמת חולין (פסוה"מ לאחר פדיונם) נאסרת ע"י שנתכפרו בעליה באחרת.

19. עיין שטמ"ק אות ח'

20. כולל עיון הדף

היתה אבודה בשעת הפרשה ונמצאת קודם שעת הקרבה והקריב אחת מהן מה דין השניה?

	בא להמלך בב"ד	לא בא להמלך	נתכפר באבודה	נתכפר בשאינה אבודה
לרב הונא [1]	לרבנן	חעה	חעה	חעה
	לרבי	מתה	מתה	מתה
לר' אבא [2]	לרבנן	חעה	חעה	מתה
	לרבי	מתה	מתה	מתה

[1] מפרש רב הונא דכל מחלוקת רבי ורבנן בנמצאת קודם שעת הקרבה היא באופן שבא להמלך בב"ד איזו מהן הוא יקריב, והווח לו בב"ד שיקריב את האבודה, שאז הדין לרבנן שהאינה אבודה חעה ולא מתה. ולרבי גם בכה"ג אזלא למיתה. אולם אם לא בא להמלך בב"ד איזו יקריב, בין אם הקריב את האבודה ובין הקריב את האינה אבודה לכו"ע הנשאר את אלה למיתה כיון שדחאה בידיהם בהקרבת חבירתה ולא חיפש לעשות לה תקנה. ולשיטה זו לכו"ע המפריש לאיבוד כאיבוד דמי - כלומר שגם לה יש את דיני האבודה.

[2] ר' אבא ס"ל להיפך, דאפי' שלא בא להמלך אלא משך מדעתו - תלוי הדבר אם נתכפר באבודה או בשאינה אבודה, דאם משך את האבודה ונתכפר בה אמרי רבנן דתרעה השניה (- שאינה אבודה), הואיל ולא נדחית ולא אבדה מעולם. וסברת מחלוקתם היא, דלרבי מפריש לאיבוד כאיבוד דמי - וגם בה שייך דיחוי, ואזלא למיתה. ולרבנן מפריש לאיבוד לאו כאיבוד דמי, ואותה שלא אבדה אם נשתיירה לא אזלא למיתה.

21. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת תמורה דף כג עמוד א

גופא אר"ה אמר רב הכל מודים שאם משך וכו'. ביאור המח' לרב הונא כך הוא, דלכו"ע מפריש לאיבוד כאיבוד דמי, ולכך במשך אחת והקריבה מודו כו"ע שהשניה מתה. אלא דבבא לימלך נתחדש דכל שמקריב האבודה עפ"י בב"ד הרי זה כאילו נתברר לנו למפרע שהפרשתו השניה היתה כמפריש ב' חטאות לאחריות ולא כמפריש לאיבוד. אבל כל שמושך מעצמו, אף שהוא ת"ח גדול ויודע הדין שכך היו אומרים לו בב"ד, מ"מ לא יצא מכלל מפריש לאיבוד, ורק כשמקריב האבודה מדעת בב"ד אנו מתחשבים כאילו מעיקרא היה לזה תורת מפריש ב' חטאות לאחריות והיינו טעמייהו דרבנן.

ומחלוקת רבי ורבנן בזה דוודאי מצד הידור ומעלה בקרבן עדיף להתכפר בשאינה אבודה, דהרי האבודה אף דכשרה להקרבה מ"מ היה לה ריעותא כשנאבדה. וכן מבואר ברבינו גרשום (נדפס בעמ' ב') דמה שהיתה אבודה נחשב דאיתליד בה ריעותא. [אמנם בתוד"ה רבי לא משמע כן]. אך מאידך גיסא אם יתכפר בשאינה אבודה הרי יבוא לידי איבוד קדשים, כי השניה תלך למיתה. ובזה נחלקו רבי ורבנן, דרבנן סברי דעשו תקנה בקדשים, היינו דכדי לתקן ולהציל מאיבוד קדשים אנו מוותרים שלא להתכפר במהודר יותר, אלא מתכפר באבודה [דאיתליד בה ריעותא]. [B] ורבי סבר לא עשו תקנה בקדשים, ואין דוחין מעלה העומדת לפנינו עכשיו [להתכפר בשאינה אבודה] משום תקנת הקדשים. ועל דרך זה יתבאר גם המשך הסוגיא לענין אכילה על השובע וכמו שיתבאר.

22. תוספות מסכת תמורה דף כג עמוד א

דרכי סבר לא עשו תקנה בקדשים - תימה למ"ו הרמ"ר וכי מאבדין קדשים בידיהם כיון דבידינו לתקן [A] ותירץ כגון שיש ריוח בדבר כגון דאבודה כחושא ושאינה אבודה שמינה דא"ל התכפר בטובה וכחושא תמות.

23. תוספות מסכת תמורה דף כג עמוד א

אוכלין עמה חולין ותרומה - ואי קשיא הא אין מכניסין חולין בעזרה [א] הא לא קשיא יאכלוה מבחוץ ואחר כך יכנס ויאכל המנחה לרש"י [ב] ועי"ל דאין איסור להכניס חולין בעזרה אלא כשעושה שום עבודה מהן אבל בחנם אין לחוש דהא קמן דאדם נכנס עם בגדים חולין בעזרה.

• SEE ADDENDUM

24. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת תמורה דף כג עמוד א

והתניא יאכלו מה ת"ל וכו'. פי' דאף הכא איכא הידור שתחילת האכילה תהא על השובע, דכשאוכל לרעבוננו אי"ז אכילה חשובה, ואין זה פבוד לקדשים. ומאידך גיסא אם אוכל בסוף אכילה גסה חשיב ריעותא באכילה. ועל כן אמרו דאף הכא פליגי רבי ורבנן מה נדחה מפני מה. דרבנן סברי דכדי שלא תהא אכילה גסה לבסוף דוחין הידור דתחילת האכילה על השובע. ורבי סבר דכיון דהשתא מוטל לפנינו הידור דתחילת אכילתו על השובע, אין מבטלין מעלה זו משום חשש אכילה גסה דסוף אכילתו. וכמו שמצינו לעיל דרבנן ס"ל דחיישינן להפסד קדשים שלבסוף, ולרבי אזלינן בתר ההידור דהשתא, וכדרך שביארנו מחלוקתם לעיל.

25. דף על הדף תמורה דף כג עמוד א

בגמ': יאכלו מה ת"ל שאם היתה אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע.

הגר"י ענגיל ז"ל בספרו בית האוצר (מערכת א - י כלל ס"ה) עמד בזה אמאי נקט כאן חולין ו"תרומה", איזה חידוש יש כאן באכילת תרומה דאיצטריך למימר בה, הרי כבר הזכיר חולין, וממילא כל דבר שאינו קדשים הוא בכלל.

ותירץ על פי מה שייסד השאגת ארי' (סי' כ"ח) דהך כללא ד"אין מעבירין על המצוות" שייך רק לגבי מצוה למצוה, ששניהם יש להם חשיבות, אבל ממצוה לרשות, כיון דאינו בת מינה, ואין לו להרשות שום חשיבות לגבי המצוה, לית בי' משום אין מעבירין על המצוות, דאין רשות במשקל כלל נגד מצוה.

ולפ"ז ה' הו"א דכיון דכאן אוכל החולין קודם, כדי שתהי' הקדשים נאכלת אח"כ על השובע, הייתי אומר דרק חולין שהוא רשות מותר לאכול קודם, אבל תרומה שיי"ב מצוה, סד"א שיש בו משום "אין מעבירין על המצוות" - להניח את הקדשים ולאכול התרומה, קמ"ל דכיון שהוא לצורך הקדשים, שיהיו נאכלין על השובע, אין כאן משום אין מעבירין על המצוות, ומותר לאכול קודם אפילו תרומה.

מהאי טעמא שקדשים נאכלים על השובע, כתב הרשב"ם (פסחים קי"ט ע"ב) דאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שאסור לאכול כלום אחר הפסח, כדי שיאכל את הפסח על השובע, וכן כל הקרבנות כדכתיב למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים. ומטעם זה, גם אנחנו אצל האפיקומן שהוא זכר לפסח, אסור לאכול אחריה כלום.

האיסור להכניס חולין לעזרה

1. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף נז עמוד ב

וחולין שנשחטו בעזרה. מנא הני מילי? אמר ר' יוחנן משום ר' מאיר, אמרה תורה: שחוט לי בשליך בשלך, מה שליך בשלך אסור, אף שליך בשליך אסור. אי מה שליך בשלך ענוש כרת, אף שליך בשלך ענוש כרת? אמר קרא: וואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה'... ונכרת, על קרבן - ענוש כרת. על חולין שנשחטו בעזרה - אין ענוש כרת. איכא למיפרך: מה לשליך בשלך שכן ענוש כרת! אלא אמר אביי, מהכא: ושחטו, ושחטו אותו ושחט אותו, תלתא קראי יתירי, מה תלמוד לומר? לפי שנאמר: +כי ירחק ממך המקום וזבחת, ברחוק מקום אתה זובחת, ואי אתה זובחת במקום קרוב, פרט לחולין שלא ישחטו בעזרה. ואין לי אלא תמימים הראויים ליקרב, מנין לרבות בעלי מומין? מרבה אני את בעלי מומים, שכן מין המכשיר. מנין לרבות את החיה? מרבה אני את החיה, שהיא בשחיטה כבהמה. מנין לרבות את העופות? תלמוד לומר: ושחטו ושחט אותו ושחט אותו. יכול לא ישחוט, ואם שחט יהא מותר? תלמוד לומר: כי ירחק ממך המקום... וזבחת... ואכלת, מה שאתה זובחת ברחוק מקום אתה אוכל, ואי אתה אוכל מה שאתה זובחת במקום קרוב, פרט לחולין שנשחטו בעזרה. ואין לי אלא תמימים

2. רמב"ם הלכות שחיטה פרק ב

הלכה א: בכל מקום מותר לשחוט חוץ מן העזרה, שאין שוחטין בעזרה אלא קדשי מזבח בלבד, אבל החולין אסור לשוחטן בעזרה בין בהמה בין חיה בין עוף וכן הוא אומר בבשר תאווה כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' וגו' וזבחת מבקרך ומצאנך וגו' ואכלת בשעריך, הא למדת שאין שוחטין בשר תאווה אלא חוץ למקום אשר יבחר ה'.

הלכה ב: וזה שנשחט חוץ למקום הוא שמותר לאכול בכל השערים, אבל השוחט חולין בעזרה אותו הבשר טהור ואסור בהנייה כבשר בחלב וכיוצא בו, וקוברים אותו ואפרו אסור אפילו שחט לרפואה או לאכילת עכו"ם או להאכיל לכלבים...

הלכה ג: ולא בהמה וחיה בלבד, אלא כל החולין אסור להכניסן לעזרה אפילו בשר שחוטא או פירות ופת אם עבר והכניסן מותרין באכילה כשהיו, ודברים אלו כולן דברי קבלה הן, וכל השוחט חולין בעזרה או האוכל כזית מבשר חולין שנשחטו בעזרה מכין אותו מכת מרדות.

3. מגיד משנה הלכות שחיטה פרק ב

ודברים אלו וכו'. פסק כר"ש דאמר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא נינהו:

4. כסף משנה הלכות שחיטה פרק ב

וכל השוחט חולין בעזרה וכו'. משמע מדברי רבינו דלא מיתסר אלא מדרבנן מאחר שלא ענש אלא מכת מרדות ויש לתמוה דבסוף פרק האיש מקדש (דף נ"ה) ובפרק כיוסי הדם (דף פ"ה:) מסיק דלר"ש חולין שנשחטו בעזרה מדאורייתא מיתסר ומשמע בס"פ האיש מקדש (דף נ"ו:) דכ"ש לחכמים דאמרי דהמקדש בחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת וא"כ הא דמשמע מדברי רבינו דלא מיתסר אלא מדרבנן אתי דלא כמאן ועוד שהוא ז"ל פסק בפ"ד מהל' אישות שהמקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת ולא חילק בין שאר איסורי הנאה לחולין שנשחטו בעזרה ומאחר שכתב כאן שחשב"ע אסורים בהנאה א"כ אם קידש בהם אינה מקודשת ומדמשמע מדבריו כאן דלא מיתסר אלא מדרבנן אם קידש בהם מקודשת. וי"ל דלעולם אימא לך דחולין שנשחטו בעזרה מיתסרי מדאורייתא וז"ש ודברים אלו כלם דברי קבלה הם דהיינו שנאמרו מסיני. ומ"ש שאינו ענוש אלא מכת מרדות היינו מפני שלא נאמר בהם לאו:

5. רשב"ם בבא בתרא דף פא/ב

דלמא לאו בכורים נינהו - דשמא לא קנה קרקע וקמעיל חולין לעזרה [1] ודרשינן ובסיפרי כי ירחק ממך המקום וזבחת (דברים יב) בריחוק מקום אתה זוכת ואי אתה זוכת בקירוב מקום חולין שלך והוא הדין לכל הבאת חולין בעזרה שאסור [מדאורייתא] [2] אי נמי מדרבנן דלמא איכא דחזי ליה דנוהג בהן מנהג חולין כדינן וסבור קדשים הן הואיל ואייתניהן בעזרה ואתי לזלזולי בקדשים:

6. תוספות מסכת מנחות דף פ עמוד ב

וכי מכניסין חולין לעזרה - מצינו למימר דרבי לטעמיה דאית ליה הכי לקמן בפרק בתרא (דף קו.) גבי פירשתי מנחה של עשרונות ואיני יודע מה פירשתי אי נמי אפילו לרבנן התם אפשר דמחוייב כולה ואפילו אינו מחוייב כולה יש שם מקצת שהוא מחוייב אבל כאן שמא כל הלחם חולין ואף על גב דאדם נכנס במלבושי חול לעזרה ומביא כבשתו לעזרה ומקדישה אחר כך לא אסרינן להכניס חולין לעזרה אלא היכא דאיכא כעין עבודה כי הכא וביכורים דפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) דאיכא (הגשה ותנופה) וכן חזה ושוק דפרק הזרוע והלחיים (חולין קל.) שיש תנופה וכן ההיא דפירשתי ואיני יודע מה פירשתי כדרשינן מה שלי בשלך אסור אף שלך בשלי אסור דהיינו כעין עבודה דומיא דשלי בשלך והא דפריך לעיל בהקומץ רבה (דף כא:) חולין פשיטא מאי בעי התם ומשני דאע"ג דאמר מר יאכלוה שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע אפילו הכי מלח דקדשים לא יתבטל להו ופירש שם בקונטרס דחזי לעזרה יאכלו חולין ותרומה ויכנסו ויאכלוה על השובע ועל חנם פירש כן זיכול לאכול החולין עמה בעזרה דתנן בפרק כל התדיר (זבחים צ:) וכולם רשאין הכהנים לתת לתוכן תבלי חולין ותרומה ודריש לה בגמרא מדכתיב למשחה לגדולה ומה שתאמר תחילה כל כך בפשיטות חולין מאי בעי התם בדין קא מתמה דמאי בעיא אכילת חולין בפני עצמה בעזרה דאיצטריך למימר דלא יתבטל להו מלח ...

7. תוספות בבא בתרא דף פא/ב

ודלמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה - בכל מקום שיש כעין הקרבה כי הכא שיש הגשה או תנופה למ"ד וכן בפרק הזרוע (חולין דף קל: ושם ד"ה אי) גבי חזה ושוק דקאמר אי מאבראי לפני ה' כתיב ואי מגואי קא מעייל חולין בעזרה ויש בהן תנופה אבל דבר שאין עושין בו הקרבה כלל בההוא אין שייך איסור הכנסת חולין בעזרה דאל"כ לא ילבש כהן בגדי חול ויכנס בעזרה וגם ישראל לא יכנס בעזרה ועוד דקאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כא: ושם ד"ה חולין) יאכלוה שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על הנשבע:

8. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כא עמוד ב

אלא מאי לקרבנן? לאכילת קרבנן, ומאי לאכילה? אכילה דחולין. חולין, פשיטא, מאי בעו התם? אע"ג דאמר מר: יאכלו - שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע, אפילו הכי מלח דקדשים לא יתבטל להו

9. רש"י מסכת מנחות דף כא עמוד ב

מאי בעו התם - חולין בעזרה.

10. משנה למלך הלכות שחיטה פרק ב

אך באיזה חולין הוא האיסור בזה נחלקו הראשונים ז"ל. והנה מפשט דברי רבינו נראה דכל דבר שהוא חולין אסור להכניס בעזרה אף שהוא דבר שאין דוגמתו קרב לגבי המזבח אך הרשב"א ז"ל בחזושי כתב שלא נראו לו דברי רבינו א"כ דעתו לומר להם כלחמי תודה או פירות כפירות בכורים ע"כ. והתוס' בפרק הזרוע (דף ק"ל) ד"ה אי כתבו דדוקא חזו ושוק וכן בכורים דדרך קדושה מייתי להו דעביד בהו תנופה וכן לחם לצורך תודה שהוא הכשר קרבן יש קפידא טפי בהבאתם בעזרה שלא לצורך ע"כ. וכ"כ הרשב"א בחזושי שם ובפ' המוכר את הספינה ביאר יותר שכתב וז"ל וקא מעייל חולין בעזרה פירוש מפני שהם טעונים תנופה והגשה ע"ג המזבח ודמיא להקרבה ושחיטה ואסור לשחוט חולין בעזרה ע"כ. וכ"כ התוס' בפרק התודה (דף פ') ד"ה וכי יע"ש...

הכלל העולה ממה שכתבו הוא דאליבא דהתוס' והרשב"א והריטב"א ז"ל ליכא איסור דהכנסת חב"ע כי אם במידי דעביד כעין הקרבה, ואליבא דרש"י אף בדבר דלא עביד כעין הקרבה אסור שהרי אסור שיאכלו הכהנים חולין עם הקדשים בעזרה. ונראה דאף במלתא דלא חזי לקרבן אסור דאי לא מאי דוחקיה לומר דמאי דתניא כשיאכלו חולין הוא חוץ לעזרה אימא דמיירי במלתא דלא חזי להקרבה א"ו דכלל גוונא ס"ל דאסור והיה דהלל ס"ל דשאני התם שהביאה להקריבה וכמ"ש לעיל. ומה שנכנסים לעזרה בבגדי חול כהנים וישראלים נראה דלא קשיא לרש"י דאפשר דליכא איסור כי אם במידי דאכילה דהוי דרך בזיון להכניס בעזרה אבל מה שנכנסים בעזרה בבגדי חול ליכא איסורא דהא הדבר מוכרח שהרי ישראלים היו מוכרחים ליכנס בעזרה לסמיכה ולא היו יכולים ללבוש בגדי כהונה. ומפשט דברי רבינו ז"ל נראה לי דס"ל כרש"י וכמ"ש לעיל. הן אמת שבפ"י מה' מעשה הקרבנות דין י"א כתב סתם היתה להם אכילה מועטת אוכלין עמה חולין. ומסתמיות דבריו נראה שהיו אוכלין החב"ע כסברת התוס'. וא"כ יש לתמוה כפי סברתו שאיסור הכנסת חב"ע הוא כולל איך הותר כאן. ואם היינו דוחקים דברי רבינו כמ"ש הרשב"א והיינו אומרים דרבינו מיירי בלחם מלחמי תודה או פירות הבכורים דהו מילי דחזו להקרבה היה אפשר לומר דמה שהותר לאכול חב"ע הוא בחולין דלא חזו להקרבה וסתם הדברים וסמך על מ"ש כאן בהל' שחיטה דמלתא דחזי להקרבה אסור להכניס בעזרה. אך פשט דברי רבינו אינו מורה כן: אשר ע"כ נראה לומר דאיסור זה דהכנסת חב"ע ס"ל לרבינו שהוא מדרבנן וכמו שצייד רשב"ם בפרק המוכר את הספינה וכיון שאין איסורו כ"א מדרבנן משום אכילת קדשים התירו וכמ"ש לעיל שהתוס' לא הוקשה להם מהך דאכילת חולין כי אם במונח שהיה איסור תורה. וסברא זו שאנו רוצים לייחס לרבינו דס"ל דאיסורו מדרבנן לא נפלאה היא בדעת רבינו והרואה יראה להרב לח"מ שרצה לצדד דאף לשחוט חולין אין איסורו כי אם מדרבנן יע"ש. ואף אם נרצה לומר דרבינו ס"ל דאיסורו מן התורה וכמו שהכריחו התוס' עדיין אפשר לומר דרבינו ס"ל דדוקא מה שעושה כעין עבודה איסורו מן התורה אבל כל שאינו עושה כעין עבודה אין איסורו כי אם מדרבנן ומשום אכילת קדשים התירו איסור זה דרבנן:

11. מסכת נדרים דף ט עמוד ב

דתניא: אמרו על הילל הזקן, שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו, מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה, וסומך עליה ושוחטה.

12. תוספות מסכת פסחים דף טו עמוד ב

מביאה כשהיא חולין לעזרה - בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) גבי קונה שתי אילנות פריך ליחוש דילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה ובהזרוע (חולין דף קל.) נמי דקאמר טעמא דכ' רחמנא זה הא לאו הכי ה"א חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה והיכי ליעבד לינפינהו לפני ה' כתיב ואי מגוואי קא מעייל חולין לעזרה התם ודאי אסור שעושה בהן תנופה כדרך שעושה בקרבן [1] אבל הכא שמכניס טלה חולין בעזרה ואינו עושה שום דבר שעושה בקרבנות שיראה כמקרה' חולין לגבוה שרי כדאשכחן בהקומץ רבה (מנחות דכ"א:) שהיו אוכלי' חולין בעזרה כדי לאכול מנחות על השבע.

13. תוספות מסכת מנחות דף פא עמוד א

אם איתא לדחזקיה כו' - בחנם נקט אם איתא דהא אפ"י רבי יוחנן מודה היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים כדאמרינן לעיל ושמא דדוקא היכא דלא מיכוין כדאמר (לו) לייתי חולין לעזרה דהוי צורך קרבן ואיכא בינייהו ארבעים דודאי הו חולין וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים ואידך הו ליה כמפריש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל [2] דלאחריות קא מיכוין והלכך ליכא למפרך דמעיל חולין לעזרה כיון דלאחריות קא מיכוין צורך קרבן נינהו ושפיר דמי אע"פ שהן חולין כדתניא בהלל הזקן (פסחים דף טו:) מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה אבל בהנך דלעיל דליכא אלא חזא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חולין לעזרה קא מעייל ועל חנם פ"י כן בקונט' ואע"ג דלעיל בפרק התכלת (דף מח.) גבי שחט שני כבשים על ארבעים חלות חשבינן להו חולין בעזרה היינו משום דפריך להו בפנים דבחוץ לא מצי פריך להו דלא ליפסלו ביוצא

14. הר"ן מסכת נדרים דף ט עמוד ב

מביאה חולין לעזרה - [3] לאו בעזרה ממש שאסור להביא חולין לעזרה אלא בפתח העזרה.

1. ספר השל"ה הקדוש - ספר בראשית - פרשת וישב מקץ ויגש תורה אור (ט)

וסוד הענין הוא, כי לעתיד לא זו שיתרומם מעלת מלך המשיח, אלא גם זו שאויביו ישלימו עמו, כלומר שהקליפה תטהר ויודה על האמת, ויתהפכו כל העמים לדת אמת, וביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, והנחש יתהפך ל'חשן', והאדום יתהפך ללבן כלו טהור. והוא סוד אשר מציאות מלכות בית דוד ומשיח היו לכאורה שלא בדרך קדושה חס ושלום, כי יהודה בא אל תמר ויחשבה לזונה, וכן רות באה אל בועז ותגל מרגלותיו כו'. אבל מה' היתה זאת, היתה יציאת דוד ומשיח דרך עקלתון, כי בכח אחיזה זו ימשיך הכל לקדושה לעתיד, וכל החיצוניים יהיו פנימיים, כי יסיר מהם הקב"ה הרע וישארו קדושים מצד שרשם, והארכתי בענין הזה במקום אחר... וזהו סוד והיה הוא ותמורתו קודש, כי תמר ורות שהיו לכאורה בתמורה. וכן ארז"ל כי ישי שבא על אם דוד היתה תמורה, כי היה סבור שהיא שפחתו (ילקוט המכירי תהלים קיח, כח). אבל הכל היה מהש"י מהטעם שכתבתי, כדי שתהיה התמורה קודש? **ותמצא בתיבת ותמורתו תמר ורות. והזרע היה זרע קודש ממקום גבוה על גבוה. וימת ער ואונן המחללים הזרע, עד שהגיע ליהודה בעצמו עם תמר להוציא את מלכות בית דוד ומשיח, ובת קול יצא ממני ומאתי יצאו הדברים:**